

SALLAI JÁNOS

Az MRTT létrejötte (2004) A gondolattól a megvalósulásig

Absztrakt

2024-ben ünnepelheti a Magyar Rendészettudományi Társaság fennállásának 20. évfordulóját. A megalakulásához nagyon hosszú út vezetett. Az első (1878-es) rendészeti civil szervezet létrehozására vonatkozó elképzeléseket hosszú ideig nem követték gyakorlati megvalósulások. A párhuzamosan zajló rendőrkongresszusok fő célja a rendőrség államosítása volt, és csak az 1907-ben létrehozott Magyarországi Rendőrtisztviselők Országos Egyesülete keretén belül szerveztek tudományos pályázatokat, tevékenységeket. A szocialista évtizedek végén, először 1983-ban a Kriminológiai Társaság, majd 1990-ben a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelemtörténeti Tudományos Társaság alakult meg. A politikai rendszerváltást követően megerősödött a rendészet területén a tudományos igényű kutatás, publikálás és a rendészettudomány befogadására vonatkozó igény. Ebbe a folyamatba illeszkedett bele 2004-ben a Magyar Rendészettudományi Társaság létrehozása.

Kulcsszavak: rendészet, civil szervezet, rendőrség, rendészettudomány

Abstract

In 2024, the Hungarian Society of Law Enforcement can celebrate its 20th anniversary. It was a very long road to its establishment. The ideas regarding the creation of the first (1878) law enforcement civil organization were not followed by practical realizations for a long time. The main goal of the parallel police congresses was the nationalization of the police, and scientific competitions and activities were only organized within the fra-

mework of the National Association of Hungarian Police Officers established in 1907. At the end of the socialist decades, first in 1983, the Criminology Society, and then in 1990, the Szemere Bertalan Hungarian Law Enforcement History Scientific Society was founded. Following the change of political regime, the demand for scientific research, publication and the inclusion of policing science in the field of policing became stronger. In 2004, the establishment of the Hungarian Law Enforcement Society fit into this process.

Keywords: law enforcement, NGO, police, law enforcement

A magyar rendészettudomány gondolatának¹ megszületése a 19. század közepére tehető, amikor is megjelent Karvasy Ágoston „A political tudományok rendszeresen előadva” I–III. kötete, és Forster József az első rendészeti szakfolyóirat² főszerkesztőjének írása a „Közbiztonság”-ban. Erre az időre tehető az országos rendőrség létrehozásáról szóló elképzelések publikálása. Mindezek a rendészeti szakmai közélet képviselőit arra inspirálták, hogy szakmai folyóiratok hasábjain és kongresszusokon közreadják elképzeléseiket. A rendészeti, rendőri tevékenységet folytató tisztviselők sajátos szerveződése volt a rendőri kongresszus, amelyből az elsőt 1871. április 26-án tartották. E rendezvényen megvitatták a főváros egyesítéséről és a fővárosi rendőrségről szóló törvényjavaslatot. Az ezt követő rendőrkongresszuson, 1886-ban a vidéki rendőrségek állapota és bajainak orvoslása került napirendre. A rendőrkongresszusok³ azonban nem tudományos, sokkal inkább szakmai, szervezeti változások megvitatása céljából szerveződtek. De mindenképp „civil” kezdeményezésnek foghatók fel, mert nem fölülről jött direktívák alapján szervezték meg őket.

¹ Sallai János: A rendészet és a rendészettudomány kialakulása, első jelei a XVIII–XIX. században Nyugat-Európában és hazánkban. *Belügyi Szemle* 2015/12. szám. 129–144. o.

² Sallai János: Első rendészettudományi szakközlemény folyóiratunk. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények* XVII. Pécs, 2016. 271–274. o.

³ Sallai János: A rendőrkongresszusok kezdete. *Rendőrségi Tanulmányok* 2023/3. szám. 137–147. o.

A rendészeti tudományos életben a viták, diskurzusok megtartására való igény először az 1878-ban megjelent *Rendészeti Közlöny* 2. számában „*Vélemény országos gyűlések tartása és egy országos közrendészeti egyesület létesítése tárgyában*” címmel⁴ fogalmazódott meg. A rendészeti civil szervezet létrejöttéről sem levéltári, sem könyvészeti forrás nem maradt fenn.

A szakmai közéletet továbbra is a legjobban a vidéki rendőrségek államosítása foglalkoztatta, mivel a municipiális rendőrségek eltérő fejlődése, javadalmazása elégedetlenséget váltott ki a rendőri állomány körében. A rendőrkongresszusok hatékonysága elmaradt a kívánalmaktól, ezért a rendőrtisztviselők egyesületbe szervezkedtek, hogy érdekeiket jobban és gyorsabban tudják érvényesíteni, és hogy minél gyorsabban bekövetkezzen a vidéki rendőrségek államosítása. Így jött létre 1907-ben a Magyarországi Rendőrtisztviselők Országos Egyesülete⁵ (MROE), amely a szervezeti és pénzügyi kérdéseken túl foglalkozott a rendőri állomány képzésével, rendőri folyóiratot adott ki, és rendezvényein tudományos igényű előadásokat tartottak. A MROE több alkalommal hirdetett meg tudományos pályázatot a rendőrség államosítása és más rendészeti témákban. A tudományos civil szerveződésnek a bekövetkezett államosítás, a fő cél elérése sajnos a végét is jelentette.

Az államosítást követően 1922-től elindult a rendőrtisztviselői kar szervezett, színvonalas felkészítése, melynek alapját a magas bemeneteli követelmények adták. A fogalmazói, felügyelői és detektív kar jelentős része rendelkezett állam- vagy jogtudományi végzettséggel, érettségivel. De ugyanakkor a speciális szolgálati élet, a testületi jelleg a rendőrtiszt állományra elszigetelőleg hatott. Ezt ismerte fel dr. Krisztinkovich Antal, amikor a Magyar Rendőr hasábjain 1936-ban javaslatot tett egy tudományos, irodalmi rendőri társaság létrehozására. „*Elképzelésem szerint ez csak egy rendőrtiszt tudományos és irodalmi egyesülés (egyesület, vagy kör, — ez*

⁴ Rendészeti Közlöny 1878/2. szám. 11. o.

⁵ Enyes Mihály (2019): A MROE, a MROSE és a MOR történetéből.

Forrás: http://real.mtak.hu/108348/1/RTF_XXIXevf_58sz_029-064.pdf

Letöltés ideje: 2024.01.24.

a méretektől függ) keretében történhetik meg, amely hasonlóan a honvédség tisztikarának sajátos célkitűzésű és máris igen szép múltú tudományos és irodalmi egyesüléséhez, — közművelődési, testületi és társadalmi szempontból is rendkívül hasznos tényezővé válnék.”⁶ Krisztinkovich az új egyesület működését természetesen a szolgálati élet által biztosított határok között képzelte el, amely kerek között a szép- és szakirodalom művelése ugyanúgy biztosított lett volna, mint a művelődés, önképzés. A javaslatát tartalmazó cikkét egy kérdéssel zárta, miszerint itt van-e már az, hogy „megalakítsuk a magyar rendőrtisztikar tudományos és irodalmi egyesülését?”⁷ A válaszra nem kellett sokat várni. Nagyon sok, a Magyar Rendőr lapjait olvasó rendőrtisztviselő tollat ragadott, és az egyesület megalakítását támogató gondolatokat fogalmazott meg, amelyekből többet közölt is az újság. Álljon itt a sok közül egy, dr. Türei-Osváth István támogató hozzászólása: „Mindezt a külföldi rendőrségeknél már sokfelé megtaláljuk. Nem utánzás volna ez, hanem a reform szükségességének, a továbbfejlődés, a haladás hasznosságának, célszerűségének a fölismerése és megvalósítása. Ez a tömörülés is lehetne egy újabb kapocs ahhoz, hogy a fővárosi és vidéki kartársak törekvő csoportjait egymáshoz közelebb hozza, még jobban összehozza, hogy vállvetve, közösen munkálkodhassanak az egész rendőri testület erkölcsi haszna érdekében. Részletkérdés az, hogy mi lenne ennek a tömörülésnek a címe, a szervezete, a munkabeosztása. Ha az életképes mag el van vetve, a növekedése, a terebélyesedése már az életképességében megtalálja a létfeltételeit. Ezt a magot életképesnek tartom. Ezt a magot ápolni kell, öntözgetni kell, hogy minél gyorsabban és minél szerencsésebb körülmények között szökkenhessen merész sudárba. Elég erősek vagyunk már ahhoz, hogy ezt az épületet — megbízható alapokra helyezve — felépítsük. Itt is volna már az ideje. Fogjunk hozzá minél hamarább az

⁶ Krisztinkovich Antal: Rendőrtisztizti tudományos és irodalmi egyesülés. Magyar Rendőr 1936/6. szám. 123. o.

⁷ Uo.

építkezéshez. Úgy érzem, hogy szép számmal lennének a szorgalmas téglahordók.”⁸

A támogató irások ellenére a tudományos rendőri egyesület nem jött létre. A második világháború, majd az azt követő káosz, később a szovjet befolyás nem kedvezett a rendészeti (rendőr) tudományos egyesület létrehozásának. Az 1940-es évek második felében a két világháború között felkészített rendőri tisztikar jelentős részének elmeneküléséhez, vagy elbocsátáshoz vezetett. A szovjet modell átvétele, a 4–6 osztállyal a Rendőr Akadémiára bekerült emberek nem kedveztek a rendészet tudományos igényvel való művelésének. Majd a szocializmus évei szintén nem tették lehetővé, hogy „gyanús” tudományos szerveződés, esetleg a hivatalos állásponttól eltérő csoportosulás létrejöhessen. A fagyos légkör az 1960-as évek végén kezdett olvadni, amikor az akkori szocialista politikai vezetés rájött, hogy a rendészet terén is magasabban művelt hivatalnokokra, rendőrtisztekre van szükség. Így 1970-ben megszületett a Rendőrtiszti Főiskola létrehozásáról szóló 39. sz. törvényerejű rendelet, amelyet követően a rendőrtisztképzés már a felsőoktatás szerves részévé vált. Szamel Lajos, Kertész Imre, Déri Pál, Katona Géza a rendszerváltást megelőző időszakban írással, tudományos munkásságukkal már jelezték, hogy a rendészet több, mint egy szakma. Ugyanakkor a szocialista modell nem tette lehetővé, hogy a rendőrség, rendészet területén civil tudományos egyesületek, szervezetek jöjjenek létre, illetve a rendészettudomány, a rendőrség, továbbá a rendészet története is tabunak minősült. Ebben az időszakban kivételnek számított a Magyar Kriminológiai Társaság 1983-ban⁹ történő megalapítása, amelyben nagyszámban vettek részt rendészeti szakemberek, tudósok.

Az 1990-es rendszerváltás a rendészet területén is új lehetőségeket hozott. Elindult a vita egy új rendőrségi törvény megalkotása irányába, újra

⁸ Türei-Osváth István: Hozzászólás a Rendőrtiszti Tudományos és Irodalmi Egyesülés tervéhez. Magyar Rendőr 1936/7. szám. 151. o.

⁹ „*Jelentős hazai tudományos esemény színhelye volt május 26-án a Magyar Tudományos Akadémia nagyterme. A Magyar Kriminológiai Társaság tartotta alakuló közgyűlését mintegy 300 személy — közöttük számos belügyi dolgozó — részvételével.*”

Forrás: Megalakult a Magyar Kriminológiai Társaság. Magyar Rendőr 1983/23. szám. 3. o.

oktatás tárgya lehetett a rendőrség, a rendészet története, új rendészetelméleti és történeti témájú cikkek láthattak napvilágot. Szamel Lajos, aki 1943-ban rendészetből írta a doktori disszertációját, egyértelműen a rendészettudomány mellett tette le a voksát közigazgatástudományi munkáiban.

A politikai rendszerváltás eredményének tudható be, hogy 1990-ben megalapíthatták, és 1991-ben a Fővárosi Bíróság által bejegyzésre került a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-Történeti Tudományos Társaság.¹⁰

Az 1990-es években megszülettek a Rendőrségről (1994), majd a Határőrségről, határőrizetről (1997) szóló törvények. Folyamatosan felmerült az igény a rendőrtudomány vagy rendészettudomány akkreditálására. Ennek első jele a Rendőrtiszti Főiskolán 2003. november 13-án megrendezett konferencia, amelyen felmerült egy rendészettudományi civil szervezet létrehozásának gondolata és Szabó András indítványa.

Szabó András¹¹ a 2003. szeptember 17-én megtartott MTA IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztály osztályülésén indítványozta, hogy az osztály fogadja be a rendőrtudományok doktori pályázatait.¹² A rendőr-, illetve rendészettudomány szavak használatában ekkor még zavarok mutatkoztak. Ugyanis míg az előterjesztő Szabó András szóban a rendőrtudomány kifejezést használta, addig az írásban előkészített és az ülés során felolvasott anyag címében a rendészettudomány szerepelt. Szabó András előterjesztésének a címe a következő volt: „*Helyet kér a rendészettudomány.*”¹³ Szabó András később is támogatta a rendészettudomány befogadását és a Magyar Rendészettudományi Társaság létrehozását. Ugyanebbe

¹⁰ Forrás: <http://users.atw.hu/szbrmtt/index.html>

¹¹ Szabó András 1965-ben védte meg állam- és jogtudományi kandidátusi, 1978-ban pedig akadémiai doktori értekezését. 1990-ben az MTA Állam- és Jogtudományi Bizottságának lett tagja. 1997 és 1998 között az MTA közgyűlési képviselője volt. 1998-ban a Magyar Tudományos Akadémia levelező, 2004-ben rendes tagjává választották meg. 1990-ben az Országgyűlés az Alkotmánybíróság tagjává választotta.

¹² A MTA IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztály ülésének anyaga. 2003. szeptember 17. MTA Levéltár

¹³ A beadványt teljes terjedelemben lásd: Sallai János: A rendészettudomány etablációja és akkreditációja Magyarországon. RTT. Budapest, 2022.

a folyamatba illik bele, hogy a Belügyminisztérium a Rendőrtiszti Főiskola szervezeti keretein belül 2000-ben létrehozta a Rendészeti Vezetőképző, Továbbképző és Kutató Intézetét.

A rendészettudományi civil szervezet sikeres létrehozása érdekében 2004. május 7-én egy előkészítő bizottság alakult, amely az alábbi tennivalókat tűzte ki célul:

1. A Magyar Rendészettudományi Társaság Alapszabálya, Szervezeti és Működési Szabályzata tervezeteinek megvitatása.
2. Az MRTT elnökének, főtitkárának személyére, a különböző bizottságok tagjaira készített javaslat véleményezése.
3. Az MRTT megalakulásának előkészítésével kapcsolatos PR feladatokra, továbbá az MRTT működéséhez szükséges humán erőforrások, elhelyezési körülmények, technikai berendezések, kommunikációs és adatátviteli lehetőségek biztosítására készített javaslat véleményezése.
4. Az MRTT alakuló ülése megszervezésére, valamint a médiával kapcsolatos feladatokra készített javaslatok megvitatása.¹⁴

Az előkészítő bizottság a munkáját sikeresen elvégezte, ami reményt adott arra, hogy a Magyar Rendészettudományi Társaság (MRTT) megalakulhasson, és új távlatokat nyithasson a rendészeti gyakorlat tudományos igényű feltárásában, a rendelkezésre álló szellemi kapacitások tudatos és koncentrált felhasználásában.

Az MRTT megalakítására 2004. május 24-én a BM Duna Palotában került sor. Az alakuló ülés levezető elnöke dr. Janza Frigyes volt, aki a következő gondolatokkal nyitotta meg a tanácskozást:

„Öröm számunkra az, hogy száz fölött regisztrálták magukat azok, akik alapító tagként kívánnak a társaság életében részt venni. Hosszú, évekig

¹⁴ Dr. Németh Zsolt r. ezredes PhD, az RTF tudományos rektorhelyettesének Budapesten, 2004. április 29-én írt levele az Előkészítő Bizottság tagjainak (a szerző tulajdonában)

tartó folyamat előzte meg ezt a mai napot. 2002-ben nemzetközi konferencián európai kollégákat tudtunk meghallgatni a rendészettudomány problémáiról. Nemcsak a rendvédelmi szervek és a rendészetek tagjai, hanem tágabb értelemben a kapcsolódó tudományágak képviselői is jelen vannak. Régóta ismert az, hogy a rendészethez, amely egy multidiszciplináris tudománynak vagy praxisnak fogható fel, számos szakma csatlakozik, és számos szakma járul hozzá a diszciplína eredményeihez.”¹⁵

Ezt követően dr. Németh Zsolt, a Magyar Rendészettudományi Társaság Előkészítő és Szervező Bizottságának elnöke beszámolt az elvégzett előkészítő munkáról. Dr. Janza Frigyes levezető elnök megállapította, hogy az alakuló ülést 117 fő tisztelte meg jelenlétével, az MRTT megalakulásának törvényes akadálya nincs, és egyben bejelentette a Magyar Rendészettudományi Társaság megalakulását.

A megalakult MRTT-t elsőként prof. dr. Meskó Attila, MTA főtítkárral köszöntötte, és az Akadémia nevében az MRTT-t támogatásukról biztosította. Gondolatait a következő mondatokkal fejezte be: „*Tudás-alapú gazdaságot és tudás-alapú társadalmat kívánunk megvalósítani Magyarországon, csatlakozva az EU-hoz, és mindkettőnek az alapja az informatika. Tehát azt emelném ki, hogy a tudás-alapú rendészet, az informatikai fejlesztés ezen belül nagyon lényeges. Az Akadémia meg fogja adni a szükséges segítséget a Társaságnak eszközei, kutatói, köztestülete vagy intézetei révén.*”¹⁶ Hasonlóan az MTA képviselőjéhez, az alakuló ülésen jelen lévő Jenei Zoltán Közgazdasági és Informatikai Helyettes Államtitkár is köszöntötte a megalakult Társaságot, és a Belügyminisztérium nevében erkölcsi és anyagi támogatást ígért az MRTT-nek.

Az alakuló ülés fontos mozzanata volt, amikor dr. Blaskó Béla, a Rendőrtiszti Főiskola főigazgatója köszöntötte a megalakult Társaságot, és átadta a Rendőrtiszti Főiskola befogadó nyilatkozatát a levezető elnöknek.

¹⁵ JEGYZŐKÖNYV A Magyar Rendészettudományi Társaság Alakuló Üléséről. Budapest, 2004. május 28. Jegyzőkönyvvezető: Kárpáti Anna (A szerző tulajdonában).

¹⁶ Uo.

Így az MRTT-t először az RTF Farkasvölgyi úti objektuma címén jegyezték be. A főigazgató beszédében fontosnak tartotta megemlíteni, hogy „*a Rendőrtiszti Főiskola ezért is örömmel és büszkeséggel vállalja a gesztorságot a Magyar Rendészettudományi Társaság mögött.*”¹⁷

A megalakult MRTT elsőként elfogadta az Alapszabályzatot, majd megválasztotta tisztségviselőt. A jegyzőkönyv szerint az MRTT alakuló ülésén az alábbi tisztségviselőket választotta meg a tagság:

A Magyar Rendészettudományi Társaság Elnöksége

Elnök: Prof. Dr. Korinek László

Elnök-helyettesek:

- Dr. Blaskó Béla
- Dr. Felkai László
- Dr. Finszter Géza

Főtitkár: Dr. Janza Frigyes

Titkár: Dr. Sallai János

Tagok:

- Dr. Bukovics István
- Dr. Deák Péter
- Prof. Dr. Farkas Ákos
- Prof. dr. Halmy László
- Dr. Lőrincz József
- Dr. Salgó László
- Dr. Teke András
- Dr. Túrós András
- Dr. Vörösmarthy Mihály

¹⁷ Uo.

A Magyar Rendészettudományi Társaság felügyelő Bizottsága

Elnök: Dr. Nyíri Sándor

Tagok:

- Dr. Gubicza József
- Dr. Hangya Kálmán
- Dr. Havasi Zoltán
- Dr. Lontainé dr. Santora Zsófia
- Dr. Papp Antal
- Dr. Szakács Gábor

Az alakuló közgyűlés az Alapszabályzat elfogadása és a tisztségviselők megválasztása után közgyűléssé alakult át. Korinek elnök úr az elnökség javaslatára tiszteletbeli elnöki cím létrehozását javasolta. A tiszteletbeli elnöknek Katona Géza professzort egyhangúlag megválasztották.

Az MRTT deklarálta céljait, amelyek a következők:

- a rendészettudománnyal és a rendészettel kapcsolatos tudományos ismeretek fejlesztése, az egyes rendészeti problémák tudományos vizsgálata;
- a rendészettel összefüggő és más kapcsolódó szakterületek iránt érdeklődő, azokkal tudományos igénnyel foglalkozó vagy foglalkozni kívánó állampolgárok összefogása, a rendészettudomány fejlődésének szolgálata, a tudományos eredmények gyakorlati alkalmazásának segítése;
- megfelelő fórum biztosítása a Társaság tagjai részére ismereteik bővítésére, kutatásaik segítésére, szakmai eredményeik terjesztésére, publikálására, szakmai színvonaluk emelésére, továbbá érdekeik védelmére;

- a magyar rendészettudományi élet hagyományainak felkutatása, ápolása, a szakmai egység és az együvé tartozás érzésének, gyakorlatának erősítése.¹⁸

A Társaság a céljait – szervezeti értelemben – tagozatok és a tagozatokon belül működő szakosztályok eredményei által kívánja elérni és megvalósítani.¹⁹

A Magyar Rendészettudományi Társaság első elnökségi ülésére 2004. június 16-án került sor, ahol a Társaság jövőjére vonatkozó legfontosabb elképzelések, finanszírozási kérdések kerültek megvitatásra.

Az eltelt két évtized alatt az MRTT tagsága jelentős mértékben kicserélődött, de még sokan jelen vannak az alapító tagok közül is. A Társaság aktivitását jelezték a megrendezett konferenciák, műhelyviták, kiadványok. Alkalmazkodva a korszak kihívásaihoz, elkészült az MRTT honlapja, amely a következő helyen érhető el: <https://rendeszet.uni-nke.hu/>. Véleményem szerint az MRTT nagyban hozzájárult a rendészettudomány 2012. évi akkreditációjához, az RTF egyetemi karrá alakulásához és közvetve a Rendészettudományi Doktori Iskola létrehozásához.

Felhasznált irodalom

Az MTA IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztály ülésének anyaga. 2003. szeptember 17. MTA Levéltár

Dr. Németh Zsolt r. ezredes Ph. D. RTF Tudományos Rektorhelyettes Budapest, 2004. április 29.-én írt levele az Előkészítő Bizottság tagjainak. (szerző tulajdonában)

Eryes Mihály (2019): A MROE, a MROSE és a MOR történetéből. http://real.mtak.hu/108348/1/RTF_XXIXevf_58sz_029-064.pdf letöltve 2024.01.24.

<http://users.atw.hu/szbrmtt/index.html>

¹⁸ Janza Frigyes: A Magyar Rendészettudományi Társaság megalakulásának előzményei, a Társaság szervezeti és működési céljai. Börtönügyi Szemle 2005/1. szám. 15–24. o.

¹⁹ Uo.

Janza Frigyes (2005): A Magyar Rendészettudományi Társaság megalakulásának előzményei, a Társaság szervezeti és működési céljai. Börtönügyi szemle 24. évf. 1. sz.

JEGYZŐKÖNYV A Magyar Rendészettudományi Társaság Alakuló Üléséről. Budapest, 2004. május 28. Jegyzőkönyvvezető: Kárpáti Anna (szerző tulajdonában)

Krisztinkovich Antal (1936): Rendőrtiszti tudományos és irodalmi egyesülés. In: Magyar Rendőr III. évf. 6. sz

Megalakult Magyar Kriminológiai Társaság. In: Magyar Rendőr. 1983. 37. évf. 23. sz.

Rendészeti Közlöny, 1878/2. 11. o.

Sallai János (2015): A rendészet és a rendészettudomány kialakulása, első jelei a XVIII-XIX. században Nyugat-Európában és hazánkban. BM Szemle 63, évf. 12. sz.

Sallai János (2016): Első rendészetelméleti szakközlöny folyóiratunk: a „Közbiztonság”. in: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerkesztők): A határrendésztől a rendészettudományig. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XVII. Pécs, 2016.